

Изази сваке седмице
на читавом табаку.
Претплата. огласи и до-
писи шаљу се уредниш-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА

Цена је. листу:
на годину 4 фор
на по године . . . 2 „
на три месеца . 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ,
КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

ПОМОЋ ХЕРЦЕГОВАЧКИМ МУЧЕНИЦИМА.

„Са више страна питају нас, да ли гдегод у нашим крајевима постоји одбор за купљење прилога на херцеговачку нејач, куда ли да се шаљу приватни прилози?

У Угарској је забрањено образовање одбора за скупање прилога; но нити је забрањено, нити се може забранити, да поједини прилоге шаљу, или правце сами, или преко кога, у коме имају поверења. И уредништва српски листова могу у том посредовати. У тројној краљевини допуштено је тако одборе сканати; али осим онога у Загребу, не видимо нигде другога, ни у Осеку, ни у Вуковару, ни Руми. У Земуну се ово дана склопио одбор за то, коме је сам градоначелник г. Светозар Јовановић на челу а касир г. Игњат В. Васиљевић. Томе би се дакле прилози из Бачке и Ваната с поуздањем упутити могли.

У завоју не мора се казати, на што се новци шаљу. То ће се и по себи знати. Да се предупреду злоупотребе, могло би се преко „Заставе“ или другог којег српског листа после извесног времена укратко ја-

вити: да је из тог и тог места послано толико и толико; а кад буде време, јавиће се, колико је ко послао, да приложници могу контролу имати.

Нека се нико не боји, да ће га од тог заболети глава — та ми одговарамо у првом реду.

Истина ни у нашим крајевима сад није изобиља — али је беда и невоља наше једнокрвне херцеговачке браће и сестара несравњена и неописана а ствар због које нате, праведна је и света. „Помозите“, довикују нам они са свију страна.

Одзовимо се ванијућем гласу старица, матери, кћери српски.“

Ово упућење прештамовамо из „Заставе“ с тога, што су и нас многи и многи питали куда да прилоге за Херцеговце шаљу, те ово нека им свима од наше стране одговор буде. Овоме имамо још додати да би најбоље било да се новац телеграфски шаље г. Ј. Накићеновићу у Castel-Nuovi у Далмацији. Не мора се казати на што, то се већ зна. Исти је г. благајник за скупање прилога у поменутом месту. (Ур. Гл. Народа.)

НАУЧИМО СЕ ПАМЕТИ.

То је већ опште познато, да се толеранција¹⁾ ни у једноме народу није тако одомаћила ко у српскоме, и погледајмо натраг у чине наших отаца и дедова, а погледајмо и на наше до сада, па ћемо се убедити да су и они и ми наспрам несрба, из чистога човечанства раскошно толерантни били.

Кад су наши прадедови после многих бојева сопственом крвљу заливана поља додне угарске насељили, онда није било на тима становника друге народности, и ови су или случајем или нуждом овамо забасали и уточичта тражили, и по већој чести као слуге настанили се. Толерантни Срби не гледаху их баш за слуге, но више за породичке чланове, за плаћу давали су им земаља. коња и рогате марве, тако да су кроз неколико година и они газде постали. Ако се у које српско место поставио и несрбин бележник, није могло село трпнати сиромашнога домина већ му је оцекло од јараша сто и више ланаца зем-

ље, а ови су добро проучавали ту српску толеранцију, шњоме су шнегулирали и богатали се.

Овом великодушном толеранцијом градили су себи Несрби капитале поверљивости, и ова је на тај ступањ дошла, да су се они женитбама у српске имовине увлачили.

Било је и случајева да се и по некоји Србин увуко у несрпску имовину, но то је он редовно са народношћу, дакле врло скупе платијо.

При изборима чиновника Срби су свакад правични били, јер де су они били у већини нису искључили ни друге сународнике, обична реч им бијаше „та поштен је човек,“ по себи се разуме, да су ови научили и српски појати, само да циљ постигну.

Ал кошто је српска толеранција до сада изданна била, тако је ова још у много већој мери неблагодарна, јер она свуда долази Србима хака.

Кад су се оне слуге на српским земљама оснажиле, није им српско пријатељство годило, на њих је

¹⁾ Реч латинска значи и трпљивост.

унивисала поповштина која сматраше га грех српско пријатељство.

Они сеоски домини, који су се српским поклонима обогатили тражаше сународника, јер им је досадило искључиво српско друштво, тако употребише сва средства да суграђане или ма које друге Нербе у општину населе, и они то постепено учинише, затим одмах добише цркве и пароха а онда се одма показала религиозна мрзост, но супрот томе не престаде женидба са српкињама, јер имовина беше у српским рукама, а за православне онда донешени маџиски закон превађао је децу у другу веру, а по овој и у народност.

Они Нерби, који су правичношћу и човекољубљем Срба званичнога достојанства достали, данас кад су прилике добили, да и без српске већине могу достојанства постићи, окренуше леђа својим доброторима, и не само да невраћају учињено им добро већ избегавају и она друштва у којима су не давна из свега гласа весело „млогоја љета“ невали, називајући то друштво с подсмејом „рацким.“

Српкињом одгојени Нерби стиде се матерњег језика, и ови су најжешћи противници своје матерње народности.

Србина нерпски унук противничким понашањем цео свет разуверава, да он није српске крви.

И ми знамо добра дела наших прадедова, ђедова и отаца, па и сама наша; и ми смо осуђени да трпимо притисак ових српских штитника. Де је поштење, де човечанство!

Србин је и у нужди пријатељ а српска пословица вели да у нужди се пријатељ познаје и доказује се да у нужди учињено пријатељство никад се не заборава. Србин то не заборавља а наспрам њега важи пословица, „кога ти лебом, тај тебе каменом.“

Нека буде томе доказ један случај у Н. Саду.

Сваки ће се споменути штајер ајнемера Вукелића и сваки зна да је он преко стотине хиљада форината проневерио, а кад на то наиђоше Вукелић је са пиштољем у шуми пресуду на себи извршио, и тиме држави штету надокнадио. Ал он имађаше и контролора, по установи и овај је био за државну благајну одговоран. То беше Фетер. Тога Фетера ставише у истражни затвор код оварошкога суда, де

је он пуне три године чамијо. Чамијо, ал не ко други сузни, јер беше пријатеља толерантни и човекољубиви Срба, и то баш варошки чиновника, јер они узеше у обзир да тај Фетер имађаше жену и деветоро ситне деце, којима је крајња нужда предстојала, јер Фетер неимађаше имања. Ови пријатељи не поступаше са Фетером ко узапћеником, већ ко пријатељем, они иђаше на руку, да му се судба олакша пружише му и у затвору руку помоћи, јер дадоше и набавише му посала, за које је био добро награђиван, мало више би завређиво и у слободи, тај Фетер би више ноћи код своје породице, него у затвору; у опште Срби му већи пријатељи беху од његова брата а његови сународници сажаљеваху га, и тим је он од њи био исплаћен.

Кад је 1872 год. њега овдашњи кр. суд од оптужбе опростио и на слободну ногу пустио постане он помоћу Срба пријатеља у магистрату дневничар, а прошле године изабраше га за порескога благајника.

Имали племенитијег дела од овога, и ово племенито и пресветло српско дело постаде љути и најљући отров српски, јер тај штитник Фетер чим постаде варошким благајником, одма престаде дружити се српским пријатељма, и у опште са Србима, избегава Србе што оно веле „ко ђаво крстове“ тај Фетер употреби све да осујети већину српских бирача, тај Фетер седи при избору посланика ко повереник српскога протукандидата, тај Фетер преговара српскоме бирачу „да није он тај у листи уписан — тај исти Фетер наздравља у бендинској башти рабрости српских противника, позива суграђане на рад против „раца“ тај открива немарно стање срба, и вели „сад је време раце сатрти тај истоветни Фетер први устаје у главној скупштини да улаже и потпише протест против закључка српске већине.

О свете, бели свете! имал у теби правде и поштења ал ништа „дође и на пса мраз.“

Научимо се једном памети, давно се нама враћа зло за добро, и ми то ни подашто не узимамо, но сећамо се тога онда кад нам наши рођени штитници главе дођеду. Има још српских места, има још и Срба који нербина србину предпостављаду, и онога против овога на достојанство подижеду ал нека проуче ове редке, и онда клетва на њи и на њина дела.

ЈАВНО БЕЛЕЖНИШТВО.

3 Времените пристојбе

Осим под номером 2 а словима и) е) п) наведени случајева за одправљење они списа у којима ствар није одређена, нити се за оцену вредности нужни податци налазе, и које под другу рубрику ове тарифе не спадају; пристојба се рачуна по времену, што је на званичну радњу употребљено. Ова пристојба за први почети сат 2 фор. за свако друго започето по сата 1,

За оправљање тестаментa, уговора, поклона, на-

следства и брачних уговора, ако цена у спису није назначена или ти се углавити не може, онда се пристојба по временитој пристојби двоструку рачуна.

Под временом употребљеним око обављања каквог званичног чина разумева се не само време док траје писање него и оно што је потрошено, док је званичан спис зготовљен.

4 Пристојба писања.

Пристојба писања, осим оне која за изворне јавно бележничке списе, њихово издавање и приписивање

припада: за сваку страну од 25 реди 10 нов. ако пак више од 25 редова има, као и код рачуноводства, па и онда, ако је спис изрубрициран, и у њему бројевни искази, већину простора заузимају за сваку страну 20 новч.

За протест вексла, трговачких папира, оверовљење, о посведочењу и они записника у којима је сведочба дигнута, даље за састав пристојба писања не припада.

За бележничко издавање осим под нумером 2 а слов. б) назначене пристојбе припада и пристојба писања

5 пристојба одлазка и возитбе

Јавном бележнику за ону радњу која по својој нарави може се у јавно бележничком звању обавити, али на захтев партаје ван званија се обави, осим прописаних пристојаба, одлазна пристојба припада му која је 1 фор.

Ако се ипак ове радње ван седишта јавног бележника обављају, јавни бележник онда одлазну пристојбу за време тамо и натраг путовања рачуна по начину наведеном а под. 3. у првом одночетку.

Исте пристојбе рачуна себи јавни бележник за вексле трговачке и обртне папире ако се то обављање ван његовог сталног места чини.

Осим одлазне пристојбе и возитба рачуна се у колико се одлазак његов не обавља удобношћу или

трошком партаја ако је исто место од звања барем на $\frac{1}{8}$ миље далеко.

У погледу возитбе јавни бележник рачуна кирију која се од два коња плаћа.

Путни трошак.

Ако се радња јавног бележника ван његовог седишног места обавља, онда он себи и путни трошак рачуна.

а) У колико се возитба не на згоди партаја већ на својој обавља, онда рачуна се пристојба по кирији од два коња, ако пак на гвозденим путу путује, онда му се цена друге а на лађи цена прве класе плати.

б) Ако пак због обављања радње на путовање тамо и натраг више од по дана треба, и у колико се са станом и јестивом јавни бележник не од стране партаје послужива, за то набављање припада му дневница од 5 фор.

6. Пристојба јавног бележника, као судијског изасланика.

Јавном бележнику као судијском поверенику прирада за оставнички и конкурени попис као и за цитацију на по дана 3 фор. А у случају а) б) и тамо углављен путни трошак може искати.

Трошак за обављење други званични радња јавног бележника као судијског повереника с обзиром на време и радњу дотични суд углављује.

НАРОДНА ЛЕКАРИЈА.

(написао др. Левенштајн.)

превео

ПЕТАР Е. КНЕЖЕВИЋ.

I.

О наклону к' болестима.

Држим, ако изнесем пред читалачки свет ову „Народ-лекарију“, да не ће сувише бити. Премда је о „лекаријама“ код нас доста писано, ал' ипак поред свега тога, још нами Србима доста мањка да познамо болести и њене последице. Време би једном било да се сваки строго држи лекарског прописа, јер од тога зависи његово здравље и живот. Па шта је најмилије на овом свету, него здравље. Здравље је главан фактор у човековом животу. Без здравља нема живота, то свако знаде. Зато, ако смо ради да, како наш, тако и будућег приклода, живот и здравље осигурамо, — то држимо се прописа оних људи, који су се на то одали, да човеково здравље заштићују и крепе. —

Ова је „Нар. лекарија“ у пет одељака. Сваки одељак ставља прописе, које треба сваки да усвоји и позна. —

* * *

Као што је лена и племенита задаћа лекарске вештине, да здравље човеково одржава, храни и заштићује од болести, — тако исто је дужност сваког појединог човека, на се да пази, своје си тело при-

родно да нагледа и од сваке си болести чува. Да ово буде главно је познавање „наклона к' болестима“.

Као што има душевних дарова, који се још у раној младости познати дају; тако исто има без двојбе и болести Наравски, да не ће душевни дарови детета, на човека утицати. Ту треба утицање спољашње: изучавање, одгојење, примери остали полезни одношаји морају ступити, као што сунчана светлост, роса и кина долази око клице биља, те се развије у својој форми. Тако исто не чини „наклон к' болестима“ болесног, и болест нестоји тек, ако том наклону остале спољашње шкодљивости дођу у болесни талог, те се ту у извесној форми развијају. Наклон к' болести, то су отворена врата, кроз која се лонов, (болест) увуче. Ал' лонов униће у собу и кроз забрављена врата, истина, не тако лако, он треба начина, јачине и остала насиља. — Тако је исто и са болестима. Где „наклон к' болести“ нема приступа, ту треба већ виши размер шкодљивих утицаја, или већи део шкодљивости, да се болест произведе. — на пр., два човека седе при чаши вина. Вино је добро, вино је јако и тече у крв. Обоје допусте њиховој жеђи слободан ток. Један другом не попушта. Пошто понију неколико чаша вина, једног удари капља, а други

дође пијан кући. А зашто? Тело истога беше већ од природе за кашљине утицаје саграђено, он беше за апоплексију, дочим овај други ни најмање од тога знака не имаше. Да је исти само две чаше, а други две флаше попио; можда би ствар сасвим окренута испала; исти би остао здрав, и други би само сумњу отом имао. — Клица и штетност морају дакле подједнаки бити, да болест произађе; слаба клица, јака штетност, јака клица, умерена штетност. Јуриши л' пак штетност спрема непознате клице на тело, то наравски, да развијање и изражавање болесне клице не ће дуго на себе чекати дати.

Оно је од велике важности, да се знаде, да наклон к' болестима није још права болест, да прво узрок мора доћи, да се зло што спава пробуди, како би се болесна материја течном начинила и у дотицај сту-

пила. Небројено људи ходе по земљи са наклоном у суху болест; осећају њихов позив живе примерно, и је су, ако не јаки, а оно здрави. Они живе 60—70 година, и умиру у болестима, које ни најмање са наклоном у суху болест у свежи не стоје. А кад се тело сепира, то нађе лекар цигерицу, једну или обе, са малим пегима међу чворовима, што је познато под именом туберкулоза.

Таки догађаји долазе нам стотинама и хиљадама пред очи, и служе за доказ, да, као што свака биљна клица, у ма како још родној земљи, мирује, ако је изветрена и затворена и од ваздуха и светлости заштрта — угине. Исто тако болесну клицу чини немоћном живота свога, и тело стане спавати, без да здравље тровати и живот губити мора.

(Наставиће се.)

О Ц В Е Т У И П Л О Д У.

V. Нешто о плодовима, и њихову гајењу.

На зрелој трешњи не можемо готово ништа приметити од оних делова цвета, само је један трагод истих заостао. Зрела је трешња, дорасла плодница, која је пре становала у чашици. Чашица је отпала, и плодница седи сад на петелци, која је некада чашицу носила. Од чашице дакле није никаки траг на трешњи заостао, и само широки крај петелчин, на коме је сад трешња, не баш сасвим прирасла, показује место, на коме је чашица притврђена била. Озго на трешњи, има увек као неко ситно пученце, а то није ништа друго до место, на коме је стајао стубић, који је се давно сасушио, отпао и само ове окорело пучанце оставио.

Као трешња, тако исто расте и све остало воће, с том само разликом, да код многога воћа, плодница ни је у чашици, но под њом. Тако на зрелој јабуци, можемо увек приметити неколико засушених листића, и у средњих поједно пученце. Листићи су сасушена чашица, а пученце је остатак очмалог стубића. Зрела јабука дакле, носи јасније трагове цвета на себи, но трешња. Отуда петелка у јабуке ни је тако широка на крају, као у трешње, и јаче је срасла с плодом. Кад то не би био, јабука би морала пре отпасти, но што би зрети почела, јер је много тежа. То што смо видели код јабуке видећемо и код крушке, па како ће скоро почети да расту и рибизле и огроз, то може сваки имати прилику да види, како се и код њих на најгорњој страни плода налазе засушени листићи, који нису ништа друго, до остаци чашице од некадашњег цвета.

При свршетку, радо би још шта рекли и о особеноме соку плодова, и њиховој боји, али ово поље није од научара како ваља објашњено. Најбрижљивим испитивањима још није доказано, да су материје, које су од потребе за растање биља, код једне биљке другачије но код друге. Из врло научних посматрања, дознало је се, да извесне биљке имају свој-

ство, да извесне материје узму из земље, у којој расту и те исте материје можемо наћи у плоду тих биљака. Ако у земљи нема те материје, биљка не може успевати. С тога се и ђубре поља, да би се земљи дале оне материје, које су јој узете прошлогодног жетвом, па с тога је од врло велике потребе да се зна, шчим да нађубримо земљу, ако оћемо да је начинимо плодном за извесан плод. С стога сеје или сади земљорадник, мењајући различне врсте корисних биљака, на једној и истој земљи. Кад је жито из једне њиве извукло све материје које су зањ биле, онда оно не може даље успевати, а међутим кртола налази на истој њиви изобила материје, које су јој потребне да би могла успевати. Што се тиче воћа, досадањим испитивањима још се није могло доказати, гди лежи та особеност једне биљке, којом она производи само извесне врсте воћа, засад се налази основ једно у још не испитаној разноликости, која је својствена биљкама, у снази, која им је првобитно дата, да само онаке, а не другачије цветове и плодове доносе, и да само њима потребне материје узимају из земље ваздуха, а не друге.

Искусство је научило људе, да могу сами вештачким начинима плодове облагородити, кад се благородније гране на истога рода биљке нажалеме, или кад се цветним прахом благороднијег воћа, попраше цветови истога рода. Сво наше лепше воће, облагорођено је на овај начин, и велика је заслуга за цело човечанство, ако се ово облагорођавање и даље потера. Значајно је то, што се с једне једине гране, једнога и истога дрвета, могу добити плодови врло различних својства, н. пр киселе и слатке трешње, крушке и јабуке. —

Тако измамљује човек од природе, поједине тајне њезине, и наморава је показати, да служи његовим циљима и ђудима; али његова вештина има границе као и знање му, и једино по природним законима мора он да ради и да ихштује.

ДОПИСИ „ГЛАСУ НАРОДА.“

Сомбор 6 августа. — У 30 броју „Гласа Народа“ споменуо сам да се овде мисли неке школске разреде раширити а неке опет редуцирати и обећао сам да ћу о томе засебно писати, што ево и чиним.

Шк. одбор је већ закључио, да се I. II. разред унутрашње гл. мушке школе споје, и да одазд буду у једном локалу са једним учитељем, а III. IV. разр. да остану засебно као што и досад беху. Тим начином би један учитељ био на расположењу који би морао доћи у предграђе Црвенку у III. разред, који се почетком наступајуће шк. године има отворити, почем I и II. р. заједно већ постоје. Главна се школа дакле редуцира од 4 учитеља на 3, а предградска се раширује са једног учитеља на два. Али кад се у обзир узме, да школа предграђа Црвенке стоји врло близу унутрашње вароши, то ће и сами родитељи доћи у процен куда да шиљу своју децу, у унутрашњост или у предградску школу, умишљују у централну, мора предградска бити празна, ако умишљу у предградску, остаће опет централна празна. Истина да ће у центр. III. разр. долазити деца осим оне из централне школе, још и из друга предграђа: али искуство нас учи да из свију тих школа врло мален број овамо долази, једно, што много деце и неиде у школу, а друго, што су отуда деца доста удаљења од унутрашње вароши, те кад прођу I. и II. предградски разред, она оставе школу. Но како предградске школе само онда имају правога смисла, кад су стављене у онај део предграђа, где највише деце за школу има, и који је од централне школе најудаљенији, то би ваљало и овде на уму имати и школе раширити свуда на три разреда, али са једним учитељем; учевни материјал имао би се свести на ену меру, са коликом би могле те школе добро напредовати. У IV. пак разред кад су деца већ одраслија и јача могла би долазити у централну школу. Неће ли се то, онда би требало у најудаљенијим преграђима оснивати не само III. него и IV. разр. овако као што се хоће у предграђу Црвенци, у коме је за сад најмања нужда за тако што. Аео овако остане, као што се већ намислило и закључило, не само да неће одговарати цели, него ће се и онако мален број деце разделити и мањим учинити особито у женским школама, а шта отуда може бити, ваља нам се само сетити: државног закона државног надзорника, трипуташње опомене и — комуналних школа. Зато ако смо пријатељи своје самоуправе, својих школа и напретка свога народа, онда чинимо онако како ће пре и боље цели одговорити.

Неби ништа школило, кад би се шк. Одбор у оваким у подобним школ. стварима обраћао за мњење учитељском збору, али не тек онако из небуха, него из подаље, да учитељи имају времена промислити се, па узев све околности у обзир да из збора даду образложено мњење. То не би ништа одузело од важности Шк. Одбору, шта више, тиме би Шк. Одбор показао, да му заиста на срцу лежи напредак наших школа.

И тако, кад се све прилике узму у обзир, онда се може овај закључак извести: да централну школу треба оставити као што је и била, а предградске школе ставити на место, са којег ће најбоље цели одговорити и устројити их тако, да буду потцуне са 4 разреда а једним учитељем, а у централне старије разреде могла би долазити она деца, која мисле даље у више школе ићи.

За централне школе може бити и још нешто, што би по мњењу овдашњих учитеља још најбоље и било. У централним муш. школама има 4 учитеља, у женским 2 учитеља и 2 учитељице, и један катихета за мушке и женске школе. Цело дакле учитељско особље у централним школама износи 9 лица, и обучава децу у 8 локала. Но како се на јесен виша девојачка школа отвара, то ће потребан бити још један локал а и потребно помоћно учитељско особље, што ће наравно и више новаца стати. Нуз то још имам додат, да је, као што се види из извештаја учитељске школе у Сомбору на страни 62. „управа учитељске школе у сугласу са наставничким збором поднела

1. апр. 1874. бр. 156. вис. Шк. Сав. предлог за оснивање више народне школе (раз. мушке) у Сомбору, која би као учитељски просеминар са овом учитељском школом у свези стајала и у којој би се младеж по свршетку народне школе за ступање у учитељску школу у двогодишњем течају ваљано припремила.“ Да ће ово Шк. Сав. примити, ја и не сумњам, али ће и отуда на сомборску општину какав такав терет пасти, и опет којамчи да те школе неће бити празне?

Него ево начина, да се има 4. мушка и женска виша школа на макар је звали и просеминаром. Ваља централне мушке и женске школе спојити и претворити их у мешовите школе. Онда ће у место 9—10 локала бити довољно 7—8, у место 11—12 учитељских лица, биће доваљан већ постојећи број 9, у место дворазредног семинара, може бити троразредан, где ће се свакојако моћи и више и боље урадити него у дворазредном. Број деце у појединим разредима никад неће прећи, шта више неће ни доћи на онај број, који је законом одређен да може један учитељ обучавати, а да је тако сведочи нам то, што у унутрашњој вароши и близој околини веној нема много деце а нема ни изгледа да ће бити, тим пре, што ће предградска деца ићи у предградске школе. А ако деце не би било више, него што беше ових последњих година, онда би бар добили то, да нам поједини разреди буду пунији, да неморамо црвенети, кад нам когод у школу завире. Тиме би добили још и то, да не би по два женска разреда спојена била, да би се и тамо могло више и темељније урадити него досад. Једном речи, имали би школу од 7 разреда са 7 локала, од којих би прва нижа 4 разреда одговарала досадашњој гл. народној школи; — а друга три виша разреда, одговарала би вишој мушкој и женској школи или просеминару.

Што би пак деца мушка и женска била смешана одмах од најнижих разреда па даље до највиших, то не би никакво зло било, особито кад се узме на ум да би одвојено седила; ено нам Америка служи за пример, па и наше предградске и многе сеоске школе су помешане, на ипак добро. Ја би управо био за то, да нам школе буду све смешане. За смешане школе има више разлога, поглавито пак то, што се о једном трошку може имати више разреда са мањим бројем локала; што деца треба да се узајмно још измалена при првој невиности почну познавати и уче ценити; што би међу њима владало племенито настицање у учењу и у свему лепом и честитом, а одвикавање од свих ружњих обичаја и дела; а овде у нашим околностима још и то, што ће изишав из ових школа доћи у препарандију опет заједно. А и зашто се неби могла учити заједно мала и сасвим невина дечица кад то може бити у учитељској школи, где већ нису деца, него момци и девојке? — И ово је оно, што овдашњи учитељи држе за најбоље, најцелисходније и — најјестиније. Тим путем би се толико уштедило, да би се овдашњим народним учитељима могла повисити плата, да могу бар пристојно живети, кад морају свој посао тачно и савесно радити и још и за углед служити.

О овом би добро било, кад би и наш Шк. Одбор мало промислио, и док је још за времена, да удари овим путем, путем штедње и целисходности. Не би згорег било кад би и народни учитељи на својим зборовима и скупштинама узели у претрес мешовите школе, па пошто би се уверили о њиховој важности, да мораде законитим путем, да се онај § у Уредбама укине, што говори о одвајању женске од мушке деце.

Ј. Бл. њ.

У черевићу 3. августа. Ви рекосте у последњем броју „Глас Народа“ да сте намерни поред нашег листа издавати „Глас Занатлија“. Нама занатлијама било би веома мило и корисно да се такви лист покрене, коме би био задатак и дужност на добро окредути наше жалостно из чемерно стање. Сви осећамо и увиђамо да ми занатлије натраг идемо и пропадамо, а како неби пропадали кад поред толики дацција и пореза што на занат морамо да плаћамо, то нас још и трговци сасвим бију

у главу. Данас су они праве занатлије а ми можемо ићи да пе-
намо рибу. Нема оног рукоделија, које трговац у своме дућану
држао неби па кад би бар оне ствари вештачке из Беча набавио
које овдашњи занатлије неби били кадри начинити неби нам
ни тешко било, али они на жалост накупују са стране онаког
еспана, који и наше занатлије могу још боље и јаче начинити.
Но они наравно онакови лошији еспап продају јефтиније и стим
бију своје мајсторе у главу. Нећу да идем даље од Черевиха и
вод нас има такови трговаца, који се не стиде поред онаког
лепог порцулана обесити у а узлог опанке и продавати ма да
му то трговини ни мало недоликује па бар да је купио од
своих овдашњих мајстора из свога места што би имали под-
пуна разлога, дачим и исти мајстори код њи пазаре и њима
свој повац издају, али он напротив другог помаже. Јели то
право браћо Трговци! Немојте тако више чинити да и ми вас
не оставимо, пазите да неубе и нама онај футошки план у главу
где су се тамо занатлије почели склапати као неко заједничко
друштво које би отворило једну трговину од различита еспапа

који су потребни свакој кући и у тој би трговини сви они
који су у том друштву морали назарити. Цео приход што би
испа трговина допринела друштво би између себе поделило или
ако не оно могло би се исти еспап свом друштву јефтино прода-
вати те чрез више година кад би иста трговина напредовала
то би друштво у истом свом дућану тако све изпод цене јеф-
тино добити могло н: п: толико шафрана колико у другом
дућану „лорбера“. Ово није шала браћо ово се може произ-
вести само слогте та кад може један човек сирома отворити
трговину зашто неби могло једно друштво јер ми видимо ни
је нам кобац очи повадио да се трговци подижу а ми занат-
лије пропадамо. Можда ће когод рећи та занатлија неможе бар
банкротирати. та то и јесте баш зло што ништа нема, па нема
шта ни изгубити, али ко има изгубити има шта и добити.

Имао бих више писати о чемерном нашем стању занатлија,
али знам да исти лист „Глас Народа“ нема простора за дугачке
донесе те ћу оставити и прекинути, кад пође лист „Глас Занат-
лија“ тамо ћу наше јаде изређати. К... .ћ. занатлија.

ПОДЛИСТАК.

С Е О С К И Н А Т А Р О Ш

(Наставак.)

На лицу поштаревом већ познао је млади Господин да је дошло писмо. Поштари су обично груби,
љутити људи; но овај беше као келнер у великим
хотелима по великим варошима услужан, али опет
пријатан, јер келнерска услужност долази ти чисто
гадна.

Поштар даде младоме Господину писмо, овај га
мету у џеп, поклони се поштару, који му рече: збо-
гом, што иначе поштари не чине, јер можеш им, ако
те не познају или те не воду, сто пута рећи: добро
јутро, или други поздрав они ти не одговарају, они
су набурени изјутра, кад им још нико ништа учинио
није као и после подне, кад прегледе цедуље што
су исплатили, па виде, да мање новаца имају него
цедуља, — и оде.

Кад дође у авлију де је на стану отвори писмо.
Ни стара госпа ни оно младо женскиње нису опазили
писмо у рукама његовим, али, кад је ушао у собу,
познале су оне по њему као и он по поштару, да је
писмо дошло, и још и више да је и добро дошло.

Млади господин извади писмо и узе читати:

„Господине! Стало нас је муче, али инак победили
смо. Ви сте изабрани за нотароша. Дођите што пре.
Званично ће вас позвати солгабилов скорим.

Добро је хвала Богу, него за чудо највише је при-
помогло то што сте нежењени.

Споштовањем Ваш

У Н. Н. октобра 187. Н. Н. кнез.

Стара госпа није ни чула крај писма. Њој је доста
била реч „изабрани сте“ и даље није хтела слушати.

Но оно лепо женскиње, од оних речи „што сте
нежењени“ заборави све напред, и придодде у пле-
менитом гњеву, дакле ништа нема без себичних nutz-
гредних намера, и понови у чуду и прибору: „По-
највише је припомогло то што сте нежењени!“

На десет дана пред божић, дошле су у Н. саонице
једне и сврнуле у крчму код „зеленог рога“ Саонице
беху празне, остраг на њима беше седиште, а нап-
ред сеђаше сам кочијаш.

Кочијаш испрегне коње одведе их у шталу, даде
им сена и дође у крчму, показа крчмару писмо једно
и запита га је ли тај ту коме је писмо писано.

Крчмар одговори да није но да ће мало час ноћи,
јер вели, мало час је ту био и рекао да исчекује кола
и писмо из села из кога кочијаш рече да је дошао.

Непотраја дуго и у крчму уђе Господин један у
најлепшем добу, тек ако је нешто преко 25 година.
Беше то човек плав, повисока стаса, блага погледа.
Кочијаш, кад га је опазно, одмах је у себи рекао:
ала би волео, да је то од куд на Ш натарош!
Но у тај тах непознати Господин запита крчмара,
који је с поља долазио, је ли га ко тражио, а крчмар
му одговори: ето баш тај што пред вама стоји.

— Јест ја тражим господине нашег новог ната-
роша и ако сте ви то ево изволите писмо.

Нови нотарош пружи руку кочијашу и рукова се
с њиме, пошто га је најпре запитао за име и
презиме.

Е још није крајиници господина за руку ухватио,
ван кад га пијаного из блата вуче, како је било дакле
руковати се кочијашу са тако честитим господином!
Баш је честит, ни сам га бадава одмах на први пог-
лед заволео, благо селу у које полази, помисли кочијаш
у себи.

Кочијаш даде новом нотарошу писмо. Овај га от-
вори. У писму, које је солгабилов на село послао упу-
ћује он кнеза да званично позове новог нотароша
да одмах у село дође да прими канцеларију; јер
заступник бележников мора о божићу већ на другу
службу ићи.

Позив овај дошао је доста доцкан после избора. На сваки начин солгабиров је мутио међутим које куда, да избор поквари. За читаво време од писма кнежевог до солгабировљевог седео је изабрани бележник у кућици у познатом сокачићу, и писао нешто. Доцније се дознало, да је он дописивао у новине и отуда се издржавао. Бележник нови рече кочијашу, да ће за сахат два бити спреман за пут, а догле нека он нарани и одмори коње и нека сам ужина и пије вина.

Кочијаш оде у крчму, а нови бележник оде кућици, де беше на стану.

Ту саопшти старој госни и оном лепом женскињу да мора одмах ићи да прими канцеларију. — Стара се госпа обрадова де је једаред већ званичан позив дошао, а оном лепом женскињу ударише сузе из очију: **Зар нећеш с нама божићовати?**

— Не могу, ове године мора тако бити, а добар је бог, више неће. Ко није имао пута да буде при томе опроштају, када је нови бележник полазио из познате кућице тај нема права ни да зна како се он опростио са старом госном, са нејаком дечицом и оним лепим женскињем, доста да је обећало једно другом што чешће писати и нови бележник да ће у Н. што чешће долазити.

Кад је нови нотарош у — приспео одсео је у крчми онога поштенога крчмара, код кога се о избору бележника није нићем митило. То је од кочијаша дознао и да не би ни једној странци на жао учинио отишао је у бирцуз који не припада ни којој странци. Кад је избор свршен онда је он нотарош свима и несме ни на коју страну нагињати, јер ма на коју страну да се воз нагне сасвим је свеједно, он ће пасти, а наго се лево а наго се десно, него управо иди, неклањај се никоме до правди.

Пошто се мало прихватио и одгрејао, отишао је најпре кнезу. Он је глава у селу. Истина да латинска пословица каже *eklesia praecedit* (црква иде напред), али свештенство није црква, а и пословицу нису изумели обични људи него свештеници, па свако себи воле. А и то старешинство разуме се обично о ручку за столом јер ту пословицу многи само отуд знаду, кад се за сто смештају па је у друштву и попа, но ту на част му, и чест и част. Друго је опет црквеним људма а друго светским. За то најпре кнезу, па ма он кинез био.

Сутра дан дошао је г. солгабиров да буде при предаји канцеларије, што је брзо свршено пошто је све у реду било, јер ничега није било, све је однешено солгабировату и остали су празни столови и орманови. О како је то добар господин, о како је то обзрив старешина о како су му речи слатке, о како му је чело паметно!

— Радujem се неописано Господине, што ћу таког врсног чиновника у своме солгабировату имати. Будите уверени да се дичим с вама и честитам овој срећној општини на тако мудро избору. — Тако је

солгабиров поздравио новог нотароша и позвао је и њега и кнеза да при ручку а све општинаре, да на чаши вина буду гости његови.

О како је господин солгабиров љубезан и издашан!

Одмах по тој ердечној изјави напомену солгабиров, како би по обе стране најудесније било да се уговор начини.

Нови бележник примети, да то није нужно пошто се по закону зна како стоје једна страна према другој. У штатуту општинском одређена је плата према §. 67 општинског закона, који наређује да плата бележнику несме мања бити од 400 ф. а вр, осим натурална стана, а стан је удесан да не може боље бити, јер у њему живљаше контунски официр, који је у милицији вршио бележничке дужности, па је баш уз општинску кућу, нуз то §. 70 општинског закона каже: да бележник задржава своје место докле год живи.

Солгабиров признче, да је то тако, али вели тек кад се уговор начини онда је и општина од добре воље пристала уз оно, што закон наређује, а куд камо је боље кад ја што хоћу него кад морам.

Бележник пристане. Уговор се почне правити. О плати, о стану све је у реду ишло, но кад је дошло за колико да важи уговор, онда предложи солгабиров да изнајпре буде само на годину, да се види може ли се бележник с народом слагати и народ с њиме а онда на вечито.

— Ваљаном бележнику, вама на пример господине да вам не ласкам, то је као и да нема уговора, јер то се већ разуме, да ће општина и до године вас хтети, само ако ви боље не узтражите, она боље не може наћи.

Наши људи волу господу мењати као и марву. Нека је саставио најбоља четир вола он ће кад су вод њега годину, највише две, терати их на вашар, да их промене.

Општинари у — пристадоше одмах уз солгабирову говорехи: па да, нек стоји само на папиру, а боже сахрани, да би ми — само будите ви господине с нама задовољни!

Натарош није хтео да помисле општинари да се он боји за себе да неће моћи уговети селу а и знао је да кад би се на вело узело, да би се уговор тај и порушити дао, јер је против закона, но мислио је ако се ја силом закона или уговора морам у селу одржати, онда ми нетреба ни закон ни уговор ни село. Не волемо се више: Ни смо се венчали. Збогом!

Пред вече је одвезао се солгабиров у своју престоницу Кнез је позвао бележника себи на вечеру и овај је отишао.

Сутра дан ишао је нови бележник попи, учитељу, трговцима, биртанима, занатлијама, и простим кућама које на то пазе, у визиту.

Госпоћице удаваче виделе су новог г. нотароша и ћутале су. Није ружан човек; ал је одвише ладан, говораху оне свака себи, а непомишљаше да човек

зими и не може другчији бити него ладан. Но дође пролеће на и ђурђев дан. Попустиће и време и он, помислила је попина ћерка, која се уздаше у своју гиздавост и вештину девојачку.

И сеше удаваче енкутова, тупорова и т. д. ви-

деле су господина натароша, циготале, су за њима јер је матор чика.

Код простих девојака момак од 25 година већ је матор, јер оне и ако су старије од 25 навек за млађе полазе.

(Наставиће се.)

Д И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

„Већ се Српска застава свуда вије јавно“ У Херцеговини у Босни на међи аустријској у Босни на међи србијанској бухти устанак за крет часни и слободу златну. Бојак се очајан бије или пасти или победити. Са свију страна притичу Срби у помоћ, новац се куни и најмања места прилажу, да се дивити мораш.

Усташа су околели град Требиње у ком има 8000 војске и 4000 становника. Турци сваки дан покушавају, да се пробију кроз усташе, но ови се јуначки држе. Турцима понестаје ране и за кратко време мораће се предати. У Клек довезло се 800 турске војске, али несму на суво од усташа, који су посели све кланце, него чекају помоћ из Мостара и Требиња. Слешац тражи у слешца очију. Око Невесиња беше битка де су 200 усташа потукли 800 турака, отели им топове муницију и рану. Вођа усташки Љубибратић има већ преко 20.000 војске. Херцеговина је сва устала и Љубибратић је са херцеговачке границе у Босну ушао.

Витешки Бокези прискочили браћи у помоћ. Тек што су на бојиште стигли ома су за јатагане и сузбили Турке у Требиње, који су на невери хтели да усташе надбију. Црногорци сви су на оружју. Многе чете њихове бију се на херцеговачким бојиштима. Код Стоца потукли су Турке тако ужасно да од једне компаније од капетана до последњег солдата нико остао није.

У Србији све је за рат. Тамо се купе чете добровољаца. Први богаташи о своме трошку дижу војску. Новине српске позивају да се иде на рат с Турцима и нико их недира и полиција помаже да је све гравнуло за рат.

Из старе Србије дошле су депутације да виде хоћели Србија устати на да се и они дижу.

Србија диже сву своју војску на оружје. Кнезу Милану препретио је везир из Цариграда што допушта да се у Београду купе добровољци, кнез му је одговорио, да он ако му што није право пише његовим министрима а не њему јер он није њему раван.

На усташко поље етижу већ многи добровољци из Аустрије има их Бачвана Банаћана и Сремаца Војвођани питају само кад ће Србија па да листом тамо пођу. Та ми смо дужни то Србији учинити и она је нама помогла, веле Војвођани а по највише стари Граничари.

— Са херцеговачког бојишта јавља се, да су усташа градњ Горанско код Пиве на јуриш узели и варош Метоквију освојили.

— Неџиб паша, који је у своје време у Француској и Енглеској важне мисије обављао, добио је главнозаповедништво над царском војском у Херцеговини.

Против усташа изаслана турска војска рачуна се на 20.000.

— Зубци су устали под Љубибратићем усјед гроњне од Црногораца, да ће им све попалити, ако се не лате оружја.

— Усташа се у Босни повукли у горе под гласовитим вођом Пецијом који је био вођа костајничког устанка 1858 и у самом Стамболу затворен но је отуда срећно умакао Цеп-

трум је у Баљу планини код Костајнице. Народ се повукао у горе све до Приједора у дуљини преко 20 миља.

— Талијански обрштар Ђузепе ди Пуотес, који се борио за слободу талијанску приспео је са више другова својих Херцеговцима у помоћ.

— У Србији су обављени избори за народну скупштину испали су онако како је народ хтео а не како би министрима повољи било. С тога су министри дали оставку и да се ново министарство склопи позвани су Ристић и Јеврем Грујић.

— На преображење у 2 сата по подне крену се из Београда војвода поп Жарко Пивски са 150 својевољаца у Херцеговину. Он полази сувим преко Мокре Горе на Јавор, а кренуће још 500 момака из Ужица, где су друге две војводе херцеговачке устројиле легије. Војвода поп Жарко војевао је под Вукаловићем и од то доба живео је као емигрант у Ужице. Он је наурио, да се пробије на јужној граници Србије кроз Турску и да се сједини с усташима херцеговачким.

— У очи преображења на вече прешао је лађом мимо Београда Милан Милићевић, који води са собом на бојно поље херцеговачко 700 момака, што их је покупио у Румунији и саставио у легију.

— У Ужицама молили су добровољци начеоника да им даде оружја из оружнице, но кад их је овај три пут одбио, они навале на оружницу, вежу стражара, и поваде оружја колико им је требало. За тим су стражара одрешили. Услед тога кажу да је изишао налог да се добровољцима даје оружје.

— Шапчани су три пута слали писмену прес авку кнезу Милану, у којој ишту рат с Турском, но кнез им никако није хтео примити те преставке. На то су закључили Шапчани, да изашљу пред кнеза депутацију, која ће му изразити њихове жеље што се тиче рата.

— Из Београда јављају да је кнез Милан у недељу на вече послао дугачак француски телеграм својој невести у Париз, у коме међу осталим вели: да су избори за скупштину испали у корист опозиције и да се Србија мора заратити с Турском, но да се она (невеста) ништа не плаши.

— Војни министар у Београду издао је распис, да сва народна војска у Србију буде на ногама и под оружјем у суботу, недељу и понедеоник идући. Исто тако има бити спремно до тог рока и сво санитетско одељење.

— Познати архимандрит Дучић, родом Херцеговац, отишао је у Херцеговину.

О Г Л А С.

!!! ЗА УКВАРУ !!!

Нема боље помоћи од мојих најновијих подпасача што су патентирати. Фине рукавице по 1 ф. 10 нов. и то само код

Аугуста Циглера,
3—3 рукавичара у лебарској улици у Н. Саду.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА